

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Joanny Jolanty Piłacik

pt. „*Identyfikacja i pomiar kosztów społecznej odpowiedzialności w gospodarstwie
leśnym*”

*napisanej pod kierunkiem dr hab. Ewy Śnieżek prof. UŁ w Katedrze Rachunkowości
Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego*

Podstawą sporządzenia recenzji jest pismo Przewodniczącej Komisji UŁ do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości prof. dr hab. Ewy Walińskiej z dnia 11.07.2023 r. Została ona przygotowana w oparciu o Ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.). Recenzja ma na celu ustalenie, czy przedłożona do oceny rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a także wskazuje na posiadanie przez kandydatkę ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przy jej sporządzeniu zostały przyjęte następujące kryteria:

- 1) ocena formalnej strony pracy,
- 2) wybór problematyki badawczej, tematu, celów rozprawy i tez badawczych,
- 3) ocena wykorzystanych metod badawczych,
- 4) ocena struktury i zawartości merytorycznej, w tym ocena czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego,
- 5) wniosek końcowy.

1. Ocena formalnej strony pracy

Przedłożona praca do recenzji liczy 268 stron. Zasadnicza część rozprawy przedstawiona na 249 stronach, obejmuje wstęp, pięć rozdziałów i zakończenie. Na pozostałych 19 stronach zaprezentowano bibliografię, spis tabel i ilustracji oraz załącznik zawierający ramy badania realizacji pozaprodukcyjnych

funkcji lasu przez Lasy Państwowe w kontekście społecznej odpowiedzialności oraz schemat ujęcia modelowego związanego z identyfikacją i pomiarem kosztów społecznej odpowiedzialności Lasów Państwowych.

Struktura pracy, chociaż bardzo szczegółowa, jest logiczna i spójna. Została ona podporządkowana realizowanym celom badawczym. Pierwsze dwa rozdziały mają charakter teoretyczny. Trzeci przedstawia charakterystykę badanego podmiotu, którym jest Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe” wraz z przyjętą w tej jednostce strategią społecznej odpowiedzialności. Czwarty rozdział zawiera wyniki badań ankietowych wśród pracowników nadleśnictw związanych z realizacją pozaprodukcyjnych funkcji lasu oraz propozycję identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności dla badanego podmiotu. Ostatnia część pracy prezentuje zastosowanie zaproponowanego w poprzednim rozdziale pracy modelowego rozwiązania do warunków działania Lasów Państwowych.

Proporcje objętościowe poszczególnych rozdziałów są podobne. Każdy z nich liczy od około 40 do około 50 stron. Ponadto każda część pracy kończy się nawiązaniem do zagadnień przedstawianych w następnej tworząc w ten sposób spójną merytorycznie całość, co oceniam pozytywnie. Tytuły rozdziałów są zgodne z ich zawartością.

W pracy zamieszczono 47 tabel i 14 ilustracji, które zwiększają przejrzystość omawianych zagadnień. Wykorzystana literatura przedmiotu jest odpowiednio dobrana. Łącznie uwzględniono 271 pozycji (monografii, artykułów naukowych, raportów), 9 regulacji prawnych oraz 9 źródeł internetowych. Ponad 40% z nich (około 119 pozycji) to publikacje anglojęzyczne. Przeprowadzona analiza literatury przedmiotu zarówno polskiej, jak i zagranicznej wskazuje na dobrą znajomość Doktorantki w zakresie problematyki objętej dysertacją.

Tekst został dobrze sformatowany, tabele i rysunki zostały wykonane starannie. Język jakim została napisana rozprawa jest komunikatywny. Występują tylko nieliczne błędy stylistyczne oraz literówki. Biorąc to pod uwagę edytorską stronę pracy oceniam wysoko.

2. Ocena wyboru podjętej problematyki badawczej, tematu, celów rozprawy i tez badawczych

Obecnie osiągnięcie długoterminowego sukcesu organizacji funkcjonujących na rynku postrzegane jest przez pryzmat ich zaangażowania w zrównoważony rozwój gospodarczy. Wynika to z wpływu prowadzonej w nich działalności gospodarczej na środowisko przyrodnicze, zdrowie i bezpieczeństwo ludności oraz rozwój społeczności lokalnych. W związku z tym strategię rozwoju przedsiębiorstw powinny uwzględniać nie tylko

przyszłą rentowność, ale również realizację celów środowiskowych i społecznych. W długookresowej perspektywie oznacza to przyjęcie przez podmioty gospodarcze społecznej odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z ochroną środowiska oraz tworzeniem dobrobytu społecznego. Co więcej, prowadzona działalność gospodarcza w sposób odpowiedzialny ma przynosić korzyści wszystkim, tj. zarówno firmie, jak i całemu otoczeniu, w którym ona funkcjonuje. Jednakże strategia uwzględniająca trzy grupy celów wymaga stworzenia odpowiedniego systemu pomiaru i kontroli ich realizacji. Szczególną rolę do odegrania w ocenie efektywności ekonomicznej, środowiskowej i społecznej przedsiębiorstwa ma do spełnienia rachunkowość. Będąc systemem informacyjno-kontrolnym może stanowić źródło użytecznych informacji finansowych i niefinansowych będących podstawą rozliczania podmiotów za skutki prowadzonych w nich działań w trzech wymiarach. Niemniej wykorzystywane w przedsiębiorstwach tradycyjne rozwiązania dotyczące pomiaru, wyceny i prezentowania w sprawozdawczości ich wpływu na otoczenie są niewystarczające. Biorąc to pod uwagę uważam, że problematyka badawcza podjęta w pracy jest nie tylko aktualna i ważna, ale również w pełni uzasadniona. Ponadto za trafnością wyboru tematu przemawia również specyfika podmiotu dla którego mają być zaproponowane modyfikacje w jego systemie rachunkowości. Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe” jako jednostka sektora finansów publicznych sprawująca zarząd nad lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa pełni szereg funkcji ekologicznych, społecznych i gospodarczych przyczyniając się do realizacji zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju. Wśród nich należy wymienić właściwe gospodarowanie dobrem wspólnym jakim są lasy poprzez przestrzeganie zasad związanych z ich ochroną, zachowaniem trwałości ich utrzymania, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania funkcji zasobów leśnych oraz powiększaniem ich zasobów. Wymiar nie tylko ekonomiczny, ale również środowiskowy i społeczny działań Lasów Państwowych związany jest ze społeczną ich akceptacją. W związku z tym istotne znaczenie ma pomiar i prezentacja w sprawozdawczości zewnętrznej informacji umożliwiających ocenę efektywności prowadzonych przez ten podmiot działań. Do tej pory niewielu badaczy zajmowało się identyfikacją, pomiarem i prezentacją w raportach informacji na temat społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw prowadzących tak specyficzną działalność. Dlatego też uważam, że Doktorantka prawidłowo zidentyfikowała lukę badawczą wskazując na brak opracowań zawierających modyfikacje systemu rachunkowości w celu uzyskania wiarygodnych informacji na temat społecznej odpowiedzialności państwowych gospodarstw leśnych. Dodam również, że problematyka objęcia pomiarem przez rachunkowość kosztów środowiskowych i społecznych nadal jest mało rozpoznana na gruncie polskim i wymaga prowadzenia dalszych badań. Tematyka podjęta w pracy ma zatem duże znaczenie zarówno z teoretycznego,

jak i praktycznego punktu widzenia. Posiada również znamiona nowości i oryginalności dla rozwoju nauk o zarządzaniu i jakości.

Temat pracy został sformułowany w sposób prawidłowy w pełni odzwierciedlając jej zawartość. Określa on też zakres przedmiotowy rozprawy, którym jest wprowadzenie modyfikacji do systemu rachunkowości w celu identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności specyficznego podmiotu jakim jest Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe”.

Głównym celem rozprawy jest *„doskonalenie systemu rachunkowości Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, szczególnie w jego warstwie zarządczej, poprzez przedstawienie propozycji identyfikacji i pomiaru kosztów, która pozwoli na generowanie z systemu rachunkowości informacji o kosztach społecznej odpowiedzialności”*. Moim zdaniem tak sformułowany cel główny jest zbyt długi. Można było go skrócić do następującej postaci *„celem pracy jest doskonalenie systemu rachunkowości Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, szczególnie w jego warstwie zarządczej, poprzez przedstawienie propozycji identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności”*. Podobna uwaga dotyczy tezy głównej przedstawionej na s. 6, która w mojej opinii powinna być następująca: *„system rachunkowości Lasów Państwowych nie pozwala na bezpośrednie generowanie informacji o kosztach odpowiedzialności społecznej, które są ściśle związane z realizacją statutowych i strategicznych funkcji tej jednostki”*.

Do realizacji celu głównego w rozprawie przyjęto sześć celów szczegółowych:

- 1) *wskazanie kluczowej roli systemu informacyjnego rachunkowości w warunkach społecznej odpowiedzialności,*
- 2) *wykazanie specyfiki działania Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe w świetle jego podstawowych celów i strategii,*
- 3) *identyfikacja nieprodukcyjnych funkcji PGL Lasy Państwowe w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu,*
- 4) *krytyczna ocena systemu rachunkowości PGL Lasy Państwowe oraz struktury kosztów w tym systemie,*
- 5) *opracowanie modelu identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności w systemie rachunkowości,*
- 6) *przeprowadzenie pogłębionej analizy zastosowania modelu identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności w systemie rachunkowości Lasów Państwowych na podstawie metody studium przypadku.*

Wskazane powyżej cele szczegółowe zostały poprawnie sformułowane od strony metodycznej. Z punktu widzenia realizacji celu głównego wyznaczają one kierunek i zakres prowadzonych w pracy badań.

W dysertacji Doktorantka uzupełniając tezę główną sformułowała prawidłowo dwie tezy pomocnicze:

- 1) *rozbudowany system rachunkowości Lasów Państwowych nie obejmuje elementów rachunkowości zarządczej w odniesieniu do kosztów społecznej odpowiedzialności, co stanowi istotne ograniczenie w zakresie monitorowania i analizy efektywności zarządzania finansowego w tej jednostce,*
- 2) *istnieje konieczność dostosowania systemu ewidencjonowania kosztów Lasów Państwowych związanych z pozaprodukcyjnymi funkcjami lasu, co jest istotne dla wyeksponowania i kontroli działań podejmowanych przez Lasów Państwowych w celu wiarygodnego i rzetelnego pomiaru kosztów pośrednich oraz utraconych korzyści związanych z tymi działaniami (tu wystąpił mały błąd w sformułowaniu bowiem powinno być „podejmowanych przez Lasy Państwowe”).*

Podsumowując stwierdzam, że problematyka podjęta w rozprawie doktorskiej znajduje swoje uzasadnienie zarówno w warstwie naukowej, jak i praktycznej. Cel główny oraz teza główna (oprócz wcześniej wskazanych drobnych uwag), a także cele szczegółowe i tezy pomocnicze są poprawne, ściśle ze sobą powiązane oraz adekwatne do rozwiązania przyjętego problemu badawczego.

3. Ocena wykorzystanych metod badawczych

Dla realizacji celów, potwierdzenia tezy głównej oraz tez szczegółowych dobrano i zastosowano w pracy następujące metody badawcze:

- 1) studia literaturowe,
- 2) badania ankietowe (z wykorzystaniem ustrukturyzowanych kwestionariuszy),
- 3) studium przypadku.

Oceniam pozytywnie przegląd literatury z zakresu koncepcji społecznej odpowiedzialności, w tym na temat roli rachunkowości w pomiarze i kontroli celów środowiskowych i społecznych. Doktorantka wskazała też prawidłowo powiązania pomiędzy koncepcją zrównoważonego rozwoju i koncepcją społecznej odpowiedzialności. Natomiast nie uwzględniła w swoich rozważaniach kwestii związanych z definiowaniem kosztów środowiskowych i społecznych oraz ich wyceną, które są moim zdaniem ważne z punktu widzenia realizacji celu głównego pracy. Ponadto w części teoretycznej pracy brakuje wskazania interpretacji pojęcia koszty społecznej odpowiedzialności. Realizacja celów pracy wymagała ustalenia na samym początku jakie informacje o kosztach powinny być generowane z systemu rachunkowości przedsiębiorstwa.

Pozostałe metody badawcze, tj. badania ankietowe oraz studium przypadku zostały prawidłowo wykorzystane. Stanowią one podstawę do zaproponowania zmian w istniejącym systemie rachunkowości Lasów Państwowych, co należało do zadań trudnych i ambitnych.

4. Ocena struktury i zawartości merytorycznej, w tym ocena czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego

Zasadnicza część rozprawy składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia. Wszystkie elementy są ze sobą wzajemnie powiązane tworząc logiczną i spójną całość.

Wstęp liczący ponad siedem stron zawiera wszystkie niezbędne elementy dla tej części rozprawy, a mianowicie: uzasadnienie wyboru tematu, identyfikację luki badawczej, cel główny, cele szczegółowe, tezę główną, tezy pomocnicze, zastosowane metody badawcze oraz opis treści poszczególnych rozdziałów.

Praca ma charakter teoretyczno-empiryczno-projektowy.

W pierwszym rozdziale Autorka opisuje rozwój koncepcji społecznej odpowiedzialności i jej powiązania z procesem globalizacji. Wskazuje też na zmieniającą się rolę rachunkowości w procesach zarządzania przedsiębiorstwem. Ważną kwestią w tej części pracy było dokonanie przeglądu literatury zagranicznej i polskiej na temat ewolucji rachunkowości społecznej odpowiedzialności oraz zmian zakresu ujawnianych informacji niefinansowych w sprawozdawczości zewnętrznej podmiotów gospodarczych. Niewątpliwie dużą wartość poznaczą posiada również podrozdział opisujący różnice między zrównoważonym rozwojem a społeczną odpowiedzialnością biznesu. Natomiast brakuje w tej części pracy charakterystyki takich terminów jak: koszty środowiskowe, koszty społeczne oraz koszty społecznej odpowiedzialności (o czym wspomniałam już w części 3 niniejszej recenzji). Opisanie tych kwestii wyjaśniłoby jakie koszty powinny zostać objęte pomiarem przez prowadzony w przedsiębiorstwie system rachunkowości. Z tego powodu w ramach obrony chciałabym uzyskać od Doktorantki odpowiedzi na następujące pytania: ***Jakie są powiązania między kosztami środowiskowymi i społecznymi? Jak należy zdefiniować koszty społecznej odpowiedzialności, które powinny być objęte pomiarem przez system rachunkowości przedsiębiorstwa?***

Przedstawione powyżej uwagi mają jedynie charakter porządkujący i nie wpływają na moją pozytywną ocenę tego rozdziału pracy. Stwierdzam, że Autorka posiada dobrą znajomość literatury polskiej i zagranicznej na temat wykorzystania rachunkowości w zarządzaniu przedsiębiorstwem zgodnie z koncepcją społecznej odpowiedzialności.

Drugi rozdział zatytułowany „Leśnictwo jako działalność ściśle związana w (powinno być z) koncepcją społecznej odpowiedzialności” przedstawia ważne zagadnienia dotyczące zrównoważonego zarządzania lasami. Doktorantka wskazała w nim na:

- znaczenie zrównoważonego rozwoju w leśnictwie, w którym istotne jest prowadzenie wielofunkcyjnej gospodarki leśnej uwzględniającej wszystkie elementy ekosystemów leśnych i relacje zachodzące między nimi,
- istotę pozaprodukcyjnych funkcji lasów, do których zalicza się funkcje ekologiczne (związane z ochroną klimatu, gleby i krajobrazu, regulacją gospodarki wodnej oraz z zachowaniem różnorodności biologicznej) oraz społeczne (rekreacyjne, kulturotwórcze, związane z ochroną zdrowia, edukacją, prowadzeniem badań naukowych),
- różne formy organizacyjno-prawne gospodarstw leśnych w Europie (w tym scharakteryzowała odmienne modele leśnictwa),
- rolę Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” w zarządzaniu polskimi lasami.

Wszystkie wymienione powyżej zagadnienia są ważne z punktu widzenia realizacji celu głównego pracy. Niemniej brakuje mi zgodności podrozdziału 2.1.3 „Pozaprodukcyjne funkcje lasów i koszty ich realizacji” z jego zawartością. Doktorantka krótko opisała w nim tylko wybrane z literatury badania dotyczące kosztów gospodarki leśnej. Natomiast nie przedstawiła zakresu kosztów pozaprodukcyjnych funkcji lasów, a także pominęła kwestie dotyczące wyceny lasów jako zasobów przyrodniczych pełniących funkcje o charakterze dóbr publicznych oraz dóbr społecznych. Właściwe gospodarowanie tymi zasobami stwarza konieczność przypisania im wartości ekonomicznej. Pomimo pojawiających się trudności związanych z kwantyfikacją i wyceną pozaprodukcyjnych funkcji lasów należało przedstawić metody służące do wyceny zasobów i walorów środowiska przyrodniczego (wraz z ich wadami i zaletami). Biorąc to pod uwagę mam następujące pytania do Doktorantki:

1. *Jak należy z punktu widzenia rachunkowości zdefiniować koszty pozaprodukcyjnych funkcji lasów?(jaki jest zakres tych kosztów)*
2. *Jakie metody służące do wyceny dóbr i walorów środowiskowych można byłoby wykorzystać do szacowania kosztów pozaprodukcyjnych funkcji lasów?*

Wskazane powyżej uwagi nie wpływają na moją pozytywną ocenę tego rozdziału pracy. Uważam, że Autorka pracy wykazała się bardzo dobrą znajomością literatury z zakresu zrównoważonej gospodarki leśnej,

form organizacyjno-prawnych gospodarstw leśnych w Europie oraz regulacji prawnych dotyczących funkcjonowania państwowego gospodarstwa leśnego w Polsce.

Trzeci rozdział dysertacji składa się z dwóch części. W pierwszej Doktorantka przedstawiła, oprócz struktury organizacyjnej Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe”, znaczenie społecznej odpowiedzialności w strategii tego podmiotu oraz dokonała przeglądu literatury na temat pozaprodukcyjnych funkcji lasów w Polsce. W drugiej zaś zidentyfikowała procesy społecznej odpowiedzialności Lasów Państwowych związane z realizacją pozaprodukcyjnych funkcji lasu. Podstawą wyodrębnienia tych procesów był opracowany przez Autorkę pracy kwestionariusz zawierający 80 pytań, które podzielono na 14 obszarów społecznej odpowiedzialności. Odpowiedzi uzyskano na podstawie informacji opublikowanych przez badaną jednostkę w sprawozdaniach zewnętrznych oraz na stronie internetowej. Zarówno przeprowadzoną analizę realizacji pozaprodukcyjnych funkcji Lasów Państwowych w kontekście społecznej odpowiedzialności, jak i autorskie podejście do niej uznaję za wartościowe i ważne z punktu widzenia realizacji celów pracy.

Czwarty rozdział pracy ma charakter teoretyczno-projektowy. Ma on zasadnicze znaczenie z punktu widzenia rozwiązania problemu badawczego. Autorka przedstawiła w nim:

- wykorzystywany obecnie przez Lasy Państwowe system rachunkowości (uwzględniając stosowany podział i ewidencję kosztów powstających w toku prowadzenia działalności przez ten specyficzny podmiot),
- krytykę przydatności istniejącego systemu rachunkowości w Państwowym Gospodarstwie Leśnym „Lasy Państwowe” w dostarczaniu informacji dla celów zarządzania zasobami leśnymi oraz planowania strategicznego (w tym brak wykorzystania rozwiązań i narzędzi rachunkowości do pomiaru pozaprodukcyjnych funkcji lasów),
- przegląd dotychczasowych badań na temat oceny systemu rachunkowości Lasów Państwowych,
- badania ankietowe własne dotyczące potrzeby identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności Lasów Państwowych,
- propozycję identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności w systemie rachunkowości Lasów Państwowych.

Odnosząc się do wskazanej struktury tego rozdziału mam tylko niewielką uwagę co do kolejności omawianych zagadnień. Moim zdaniem przegląd dotychczasowych badań na temat oceny systemu rachunkowości Lasów Państwowych powinien być w pierwszej kolejności przedstawiony w podrozdziale 4.1

„Krytyczne podejście do rachunkowości w Lasach Państwowych” (przed zaprezentowaniem istniejącego systemu rachunkowości tego podmiotu oraz badaniami ankietowymi). Natomiast za wartościowe części tego rozdziału uznaję:

- dokonanie przez Doktorantkę oceny wykorzystywanego przez Lasy Państwowe systemu rachunkowości - do tej pory niewiele jest publikacji omawiających te kwestie;
- przeprowadzenie badań ankietowych w celu potwierdzenia celowości podjętej w dysertacji problematyki;
- propozycję identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności w systemie rachunkowości Lasów Państwowych; w szczególności w sposób szczegółowy i przejrzysty opisano wymiary środowiskowy i społeczny w działalności tego podmiotu; natomiast informacje o wymiarze ekonomicznym przedstawione na stronach 190-191 są bardzo ogólne, co skłania mnie do zadania Doktorantce kolejnego pytania: **Jakie procesy i działania można wyodrębnić w wymiarze ekonomicznym do identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności Lasów Państwowych?**

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że rozdział ten posiada duże walory poznawcze i aplikacyjne. Autorka wykazała się umiejętnością zaprojektowania oryginalnego, modelowego rozwiązania dla pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności w Państwowym Gospodarstwie Leśnym „Lasy Państwowe”. W tym celu zastosowała rachunek kosztów ABC, co świadczy o jej dużej wiedzy teoretycznej, którą potrafi umiejętnie wykorzystać w praktyce.

Ostatni rozdział, tj. piąty zatytułowany „Prezentacja zaproponowanych rozwiązań w praktyce – studium przypadku” przedstawia praktyczne zastosowanie opracowanego w poprzednim rozdziale pracy rozwiązania do identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności Nadleśnictwa Drawsko. Ta część pracy umożliwiła Autorce weryfikację w wybranej jednostce organizacyjnej Lasów Państwowych zaprojektowanego modelu rachunku ABC do gromadzenia i rozliczania kosztów społecznej odpowiedzialności, w szczególności w wymiarach środowiskowym i społecznym. Stanowi ona również podstawę do dalszych prac związanych z prowadzeniem działalności w sposób społecznie odpowiedzialny przez Lasy Państwowe. Jednakże do niewielkich mankamentów w tym rozdziale zaliczam:

- brak informacji o łącznych kosztach Nadleśnictwa Drawsko w podziale na: Koszty Służby Leśnej, Koszty działalności administracyjnej Nadleśnictwo Drawsko, Koszty działalności podstawowej Nadleśnictwa Drawsko, Koszty działalności ubocznej Nadleśnictwa Drawsko, Koszty działalności ubocznej, dodatkowej, pomocniczej i socjalno-bytowej; uwzględnienie tego typu informacji w tabelach 5.4, 5.7, 5.9,

5.11, 5.13 zwiększyłyby przejrzystość omawianych zagadnień; przedstawianie tylko wyodrębnionych kosztów społecznej odpowiedzialności oraz ich udziałów w łącznej wartości kosztów jest niewystarczające;

- brak informacji o łącznych kosztach Nadleśnictwa Drawsko w tabeli 5.14, która była podsumowaniem; ponadto na s. 243 Autorka podała udziały kosztów społecznej odpowiedzialności w kosztach ogółem Nadleśnictwa Drawsko, ale nie wynika to z danych zwartych w tej tabeli;
- brak podania źródła pod tabelami z danymi empirycznymi; przypuszczam, że informacje finansowe na temat poniesionych kosztów w badanym okresie zostały wygenerowane ze sprawozdania finansowego Nadleśnictwa Drawsko.

Moim zdaniem, pomimo wskazanych drobnych uwag, jest to bardzo wartościowa część pracy podnosząca stan wiedzy na temat możliwości wykorzystania rachunkowości zarządczej w prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej. Dlatego też ten rozdział dysertacji oceniam bardzo wysoko.

Zakończenie stanowi ostatnią część recenzowanej dysertacji. Doktorantka odnosi się w nim do realizacji celów (głównego i szczegółowych) oraz do potwierdzenia tez badawczych. Stwierdza również, że zaproponowany model do identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności Lasów Państwowych „*posiada wady i ograniczenia*”. W związku z tym istnieje potrzeba prowadzenia dalszych prac mających na celu ich eliminację.

Podsumowując ocenę merytoryczną dysertacji stwierdzam, że recenzowana praca posiada duże walory poznawcze i aplikacyjne. Doktorantka wykazała się dużą wiedzą teoretyczną w zakresie problematyki objętej pracą oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań. Ponadto zaproponowała oryginalne rozwiązanie problemu badawczego wskazując na możliwości jego wykorzystania w praktyce gospodarczej.

5. Wniosek końcowy

Przedstawione w niniejszej recenzji drobne uwagi mają jedynie charakter porządkujący. Recenzowana bowiem dysertacja jest wartościowym opracowaniem poświęconym problematyce ujęcia kosztów społecznej odpowiedzialności w systemie rachunkowości tak specyficznej jednostki jaką jest Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe”. Do jej istotnych walorów poznawczych i aplikacyjnych zaliczam:

- bardzo ważny, aktualny i wciąż za mało rozpoznany na gruncie polskim wybór problematyki badawczej,

- dokonanie właściwego przeglądu literatury krajowej i zagranicznej na temat wykorzystania rachunkowości w zarządzaniu przedsiębiorstwem zgodnie z koncepcją społecznej odpowiedzialności oraz zrównoważonej gospodarki leśnej,
- zidentyfikowanie procesów społecznej odpowiedzialności Lasów Państwowych związanych z realizacją pozaprodukcyjnych funkcji lasu na podstawie opracowanego kwestionariusza,
- zaproponowanie autorskiego, oryginalnego i istotnego dla rozwoju dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości rozwiązania do identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności w Państwowym Gospodarstwie Leśnym „Lasy Państwowe”,
- weryfikację opracowanego modelu do identyfikacji i pomiaru kosztów społecznej odpowiedzialności poprzez jego wdrożenie w Nadleśnictwie Drawsko.

W świetle powyższych ustaleń stwierdzam, że recenzowana praca stanowi udaną próbę rozwiązania problemu badawczego w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. Spełnia również wszystkie wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 478 wraz z późn. zm.). Stawiam zatem wniosek o dopuszczenie pracy mgr Joanny Jolanty Piłacik zatytułowanej „*Identyfikacja i pomiar kosztów społecznej odpowiedzialności w gospodarstwie leśnym*” do publicznej obrony.

Aleksandra Kocińska

